

Brief over nettolijfrente: zoektocht naar fiscale hygiëne

Op 28 maart 2014 heeft staatssecretaris Wiebes van Financiën zijn zogenoemde richtinggevende brief over de uitvoering van de nettolijfrente in de tweede pijler verzonden aan de Tweede Kamer. Hierin schetst hij op hoofdlijnen aan welke eisen de nettolijfrente moet voldoen om in de tweede pijler te mogen worden uitgevoerd. Die eisen zijn bepaald niet mals. En hoewel de invulling nog zal worden afgestemd met de pensioensector, is sprake van een moeizame start voor een innovatieve fiscale spaarmogelijkheid. Bovendien houdt de onduidelijkheid over de voorwaarden nog wel even aan, terwijl invoering per 1 januari 2015 is voorzien.

■ DE VOORLOPER VAN DE NETTOLIJFRENT: DE PENSIOENAANVULLINGSREGELING

De nettolijfrente is een onderdeel van de afspraken en wetsvoorstellen rond de versoering van het fiscale kader voor pensioenregelingen met ingang van 1 januari 2015; ze worden ook wel aangeduid als Witteveen 2015. De hoofdlijn van de wetsvoorstellen is dat de maximale opbouw voor middelloonregelingen wordt verlaagd naar 1,85% per dienstjaar en dat het pensioengevend loon wordt afgetopt op € 100.000.¹

In het oorspronkelijke wetsvoorstel zou de opbouw worden verlaagd naar 1,75% per dienstjaar

In het oorspronkelijke wetsvoorstel zoals dat in 2013 is ingediend in de Tweede Kamer, was een nog verdergaande ingreep voorzien; de opbouw zou wor-

den verlaagd naar 1,75% per dienstjaar. De beperking had met name een budgettaire achtergrond; door een verlaging van de fiscale kaders werd beoogd de aftrek voor pensioenpremies structureel te verlagen, waardoor per jaar € 3 miljard aan belastinginkomsten zou worden gegeneerd. Deze oorspronkelijke plannen stuiten op maatschappelijk verzet.

Om een breder draagvlak voor Witteveen 2015 te creëren, werd op 11 april 2013 een pensioenakkoord gesloten met sociale partners. Daarbij kregen sociale partners structureel € 250 miljoen per jaar ter beschikking voor de uitwerking van alternatieven voor of aanvullingen op de aanpassing van het zogenoemde Witteveenkader. De sociale partners is toen voorgesteld om het wetsvoorstel aan te vullen met een spaarfaciliteit. Deze faciliteit zou werknemers in de gelegenheid moeten stellen om vanuit het netto-inkomen het opbouwpercentage te verhogen naar 1,85 en voor het inkomen boven € 100.000 een netto-opbouw te realiseren gelijk aan 1,85% bruto-opbouw.

Ter uitvoering hiervan werd op 21 juni 2013 het wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen ingediend bij de Tweede Kamer.² De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- sparen vanuit het netto-inkomen, vrijstelling in box 3 en van de uitkeringen tot € 100.000: aanvulling tot 1,85%, boven € 100.000 maximaal 1,85%;
- pensioenaanvullingsregelingen die voor de Pensioenwet en fiscaal zo veel mogelijk aansluiten bij de pensioenwetgeving;
- lijfrente-aanvullingsregelingen die fiscaal en juridisch het lijfrenteregime volgen;
- alle uitvoerders in tweede en derde pijler toegelaten, met uitzondering van eigen beheer. Hoofdregeel is dat de uitvoering van de aanvullingsregeling niet plaatsvindt bij dezelfde uitvoerder als die van de basisregeling, uitzondering alleen onder nader te stellen voorwaarden;
- pensioen of lijfrente afkoopbaar;
- bij tussentijdse afkoop vervalt de vrijstelling in box 3 voor de toekomst;
- zowel in de tweede als in de derde pijler zijn uit-

Jos Gielink
Mr. J.A. Gielink CPL is werkzaam bij Gielink Pensioenrecht B.V.

keringsovereenkomsten en beschikbarepremieregelingen toegestaan.

■ VERBOD OP RINGFENCING

Er was direct al veel aandacht voor de uitvoering van de pensioenexcedentregeling door pensioenfondsen. De Raad van State wees erop dat zou moeten worden voldaan aan het verbod op ringfencing. Op grond van art. 123 PW geldt in Nederland de eis dat een pensioenfonds dat meerdere regelingen uitvoert, in acht dient te nemen dat de regelingen één financieel geheel zijn. Als een pensioenfonds zowel de pensioenregeling als de pensioenexcedentregeling zou mogen uitvoeren, zou dit inhouden dat het verbod van ringfencing mag worden doorbroken. Het wetsvoorstel bevat echter geen wijziging van de Pensioenwet. Volgens de Raad van State zouden de fiscale voorschriften niet verenigbaar zijn met de eisen die de Pensioenwet stelt.³ In reactie hierop stelde het kabinet dat als uitgangspunt gold dat excedentregelingen slechts kunnen worden uitgevoerd door een andere aanbieder-rechtspersoon dan de aanbieder van een basispensioenregeling.

Het wetsvoorstel voorzag weliswaar in een uitzondering op deze hoofdregel, maar dan diende aan de bij algemene maatregel van bestuur te stellen nadere voorwaarden te worden voldaan. Er diende sprake te zijn van regelingen die met afgescheiden vermogens afzonderlijk werden uitgevoerd en geadministreerd, als ware sprake van afzonderlijke lichamen. Het kabinet zou deze uitzondering alleen toestaan als tegelijkertijd verzekerd was dat fiscale systeemrisico's konden worden vermeden en uitgesloten was dat de verplichtstelling in gevaar zou komen. Het kabinet had hierover nog geen beslissing genomen.⁴ En nog steeds is dit knelpunt niet opgelost, zoals hierna nog zal blijken. Het kabinet heeft nog steeds geen goede oplossing gevonden voor een uitvoering van het nettospaarproduct door een pensioenfonds, waarbij enerzijds het verbod op ringfencing wordt gerespecteerd en anderzijds de budgettaire belangen worden gediend. De noodzaak om tot een oplossing te komen is er wel, om-

Het kabinet heeft nog steeds geen goede oplossing gevonden voor een uitvoering van het nettospaarproduct door een pensioenfonds

dat een uitvoering in één hand van de beide regelingen veel efficiënter is en tot aanzienlijke kostenbesparing kan leiden.

Intussen is het wetsvoorstel pensioenaanvul-

lingsregelingen ingetrokken, nadat met de oppositie afspraken waren gemaakt over aanpassingen van het oorspronkelijke wetsvoorstel Witteveen 2015. Het wetsvoorstel werd aangehouden en op 20 januari 2014 werd een novelle met genoemde aanpassingen ingediend.⁵

De voorgestelde aanvullingsregelingen zijn destijds buitengewoon kritisch ontvangen. In veel gevallen was de aanspraak laag tot zeer laag, was de regeling buitengewoon ingewikkeld en was iedereen het erover eens dat de uitvoeringskosten (te) omvangrijk zouden zijn. Er is derhalve veel aandacht besteed aan een nieuwe regeling die eenvoudiger zou zijn en minder uitvoeringskosten met zich mee zou brengen.

■ NETTOLIJFRENTE

Zoals de naam al aangeeft, beoogt het kabinet om alleen in de derde pijler een spaarfaciliteit te introduceren. Over het deel van het inkomen boven de aftoppingsgrens van € 100.000 wordt een nieuwe spaarmogelijkheid op vrijwillige basis geïntroduceerd, de nettolijfrente. De opvolger van de pensioenaanvullingsregeling zou in de oorspronkelijke opzet gaan afwijken van de eerdere voorstellen. Hoewel de nettolijfrente in andere opzichten Kamerbreed werd aanvaard, waren er voor de Tweede Kamer twee grote struikelblokken:

1. de Tweede Kamer achtte het onacceptabel dat de nettolijfrente niet in de tweede pijler kan worden aangeboden. Want als dat wel kan, is het mogelijk om arbeidsvoorwaarden integraal aan te bieden, kostenvoordelen te realiseren door efficiëntere uitvoering en in aanmerking te komen voor een betere bescherming voor partnerpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in de tweede pijler;
2. de regeling is afkoopbaar en bij afkoop is er een beperkte sanctie. De vrijstelling in box 3 vervalt voor de toekomst. De Kamer vond dit onacceptabel en eiste dat de regeling op dit punt ingrijpend zou worden herzien.

Tijdens het wetgevingsoverleg op 3 maart 2014 in de Tweede Kamer is de breed gedragen wens geuit om de nettolijfrente ook onder te brengen in de tweede pijler. Daarbij werd een motie overgenomen van Kamerlid Omtzigt, waarin werd geconstateerd dat de regering voornemens is om de nettolijfrente in de tweede pijler uit te voeren, waardoor deze onder de bescherming van de Pensioenwet valt.⁶ In de motie

1 Voor een overzicht van de gang van zaken tot nu toe en een uitgebreide behandeling van de inhoud van de voorstellen wordt verwezen naar de artikelen van Anouk Bollen-Vandenboorn en Elianne Janssen in PM nr. 5 en nr. 8/9, 2013, alsmede naar de bijdrage van Jan-Olivier Kuijkhoven en Natasja Winter in PM nr. 4, 2014.

2 Kamerstukken II 2012/2013, 33 672, nr. 2.

3 Kamerstukken II 2012/2013, 33 672, nr. 4, p. 8.

4 Kamerstukken II 2012/2013, 33 672, nr. 4, p. 9.

5 Kamerstukken II 2013/2014, 33 847, nr. 2.

6 Kamerstukken II 2013/2014, 33 847, nr. 18.

werd de regering verzocht om vóór 2 april 2014 met een uitwerking van het voorstel over de nettolijfrente in de tweede pijler te komen en tevens een conceptwettekst aan de Tweede Kamer te sturen. Staatssecretaris Wiebes van Financiën zegde een richtinggevende brief toe, waarin zo veel mogelijk duidelijkheid zou worden verschaft. Maar een conceptwettekst kon hij, vanwege de vereiste zorgvuldigheid, nog niet toezeggen.

De introductie van de nettolijfrente in de tweede pijler en de invoering van een afkoopverbod, alsmede de verzwaaring van de fiscale sancties is in overleg tussen Tweede Kamer en regering losgeknipt van de novelle. De door de Tweede Kamer gewenste wijzigingen van het regime voor de nettolijfrente zijn of worden echter in afzonderlijke wetsvoorstellen opge-

Ook verzekeraars, premiepensioeninstellingen en buitenlandse pensioeninstellingen mogen in de tweede pijler als pensioenuitvoerder optreden

nomen. Het is nadrukkelijk nog steeds de bedoeling dat ook deze aanpassingen per 1 januari 2015 wet zullen zijn.

■ DE RICHTINGGEVENDE BRIEF VAN 28 MAART 2014

Op 28 maart 2014 heeft staatssecretaris Wiebes de richtinggevende brief aan de Tweede Kamer gezonden.⁷ Daarin bespreekt hij in hoofdzaak onder welke voorwaarden pensioenuitvoerders in de tweede pijler vanaf 1 januari 2015 de nettolijfrente mogen aanbieden. Aan de orde is hoe dit kan worden geregeld binnen de voorwaarden van de vrijwilligheid en fiscale hygiëne, aldus de staatssecretaris. Met het laatste doelt hij op de maatregelen die moeten voorkomen dat onbelaste uitkeringen vanuit belast pensioenvermogen worden gedaan en vice versa. Volgens het kabinet zijn er wettelijke maatregelen nodig om het risico op vermenging van belaste en onbelaste geldstromen te minimaliseren. Voor banken, verzekeringsmaatschappijen en beleggingsinstellingen geldt deze eis in de derde pijler volgens de novelle Witteveen 2015.⁸

Niet alleen pensioenfondsen

In de brief wordt allereerst bevestigd dat niet alleen pensioenfondsen als pensioenuitvoerder mogen optreden in de tweede pijler. Ook verzekeraars, premiepensioeninstellingen en buitenlandse pensioeninstellingen mogen dat. Uit uitspraken van de staatssecretaris op andere plaatsen tijdens de parlementaire behandeling blijkt dat ook het algemeen pensioenfonds en het multi-pensioenfonds toegelaten uitvoerders zullen worden.

Al deze uitvoerders krijgen te maken met wettelijke eisen voor een gescheiden administratie en kosten-toedeling tussen de pensioenregeling en de nettolijfrente. Specifiek voor pensioenfondsen worden daarnaast maatregelen ingevoerd ter voorkoming van zogenoemde kruissubsidiëring.

Gescheiden administratie

Als pensioenuitvoerders verschillende regelingen uitvoeren, zullen deze gescheiden moeten worden geadministreerd. Naar de mening van de staatssecretaris zijn wettelijke voorschriften nodig om zeker te stellen dat voldoende onderscheid wordt gemaakt tussen de pot met brutovermogen voor pensioenuitkeringen waarover later belasting wordt geheven en de pot met nettovermogen waaruit later onbelaste uitkeringen uit hoofde van de nettolijfrente worden gedaan.

Pensioenuitvoerders en uitvoerders in de derde pijler voeren sinds jaar en dag de meest complexe regelingen uit. Hoewel kritiek altijd mogelijk is, is er zeker in vergelijking met andere landen weinig mis met de kwaliteit van de pensioenadministratie in Nederland. Er worden naar mijn mening onvoldoende argumenten aangevoerd die de noodzaak tot het invoeren van wettelijke maatregelen rechtvaardigen. Het lijkt me meer aangewezen om in geval van twijfel de controlelictheid door de Belastingdienst op te voeren.

Kostentoerekening

Daarnaast acht de staatssecretaris het belangrijk dat er een wettelijke regeling komt voor een juiste toedeling van de kosten van het pensioenfonds voor verschillende pensioenregelingen. Het gaat hierbij om de kosten van pensioenadministratie, vermogensbeheer en bestuurskosten. Vastgelegd moet worden ten laste van welk vermogen, van welk resultaat of van welke deelnemer de desbetreffende kosten worden gebracht. De staatssecretaris erkent dat fondsen en andere uitvoerders er naar de deelnemers toe natuurlijk ook zelf belang bij hebben de kosten zo zuiver mogelijk toe te rekenen. Niettemin acht hij een wettelijke regeling op zijn plaats.

Naar mijn mening is een wettelijke regeling te zwaar aangezet. Het vertrouwen van de Belastingdienst in de sector is kennelijk niet erg groot. Wat mij betreft zou het voldoende moeten zijn om beleidsrichtlijnen uit te vaardigen en waar nodig te controleren op de naleving hiervan.

Kruissubsidiëring

Specifiek voor de pensioenfondsen speelt de problematiek van de kruissubsidiëring. Voor een uitkeringsovereenkomst (middelloon of eindloon) stelt de Pensioenwet de eis van de kostendeckende premie. Desondanks kan zich bij de financiering van de nettolijfrente een tekort voordoen. Dit kan spelen bij zowel het uitkeren van het ouderdomspensioen als bij de risico's die verband houden met een meeverzekerde aanspraak op een nabestaandenpensioen of premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, wanneer daarvoor binnen de pot voor de nettolijfrente onvoldoende vermogen is opgebouwd. Vanwege de eis van

één financieel geheel – eerdergenoemd verbod op ringfencing – moet het tekort eventueel worden

Wettelijk gezien zou het probleem van de kruissubsidiëring het eenvoudigst zijn op te lossen door in deze situatie het verbod op ringfencing op te heffen

aangevuld vanuit de brutopot waarover nog belasting zou worden geheven. In een pensioenfonds worden de risico's immers tussen de verschillende pensioenregelingen gedeeld. Het is uiteraard ook mogelijk, aldus de staatssecretaris in zijn brief, dat de kruissubsidiëring de andere richting opgaat. Hoewel bij voorbaat niet vaststaat of er gelden zullen gaan stromen naar de onbelaste pot, acht de staatssecretaris wettelijke maatregelen gepast om de mogelijkheid van kruissubsidiëring zo veel mogelijk te beperken. Wettelijk gezien zou het probleem van de kruissubsidiëring het eenvoudigst zijn op te lossen door in deze situatie het verbod op ringfencing op te heffen. De staatssecretaris is hier echter niet toe bereid. De eis van één financieel geheel is een belangrijk element van de afspraken die zijn gemaakt tussen kabinet, verzekeraars en pensioenfonds over de taakafbakening. De eisen die aan pensioenfonds worden gesteld met betrekking tot collectiviteit en solidariteit, moeten oneerlijke concurrentie op de vrije markten voorkomen, en daar wil de staatssecretaris niet aan tornen. Bovendien vindt hij dat het door de andere maatregelen die hij voorstelt, niet nodig is om het verbod op ringfencing op te heffen.

Sociale partners en parlement hebben aangegeven dat ze er groot belang aan hechten dat het spaarproduct kan worden uitgevoerd door een pensioenfonds. Door deze brede maatschappelijke steun zou er voldoende aanleiding kunnen zijn om het verbod op ringfencing op beperkte schaal op te heffen. Er wordt juridisch maatwerk gevraagd, namelijk de mogelijkheid dat fondsen die de nettolijfrente uitvoeren, hiervoor door wetsduiding een afgescheiden vermogen kunnen vormen, dan wel dat wordt toegestaan dat pensioenfonds door onderbrenging van het vermogen in een aparte rechtspersoon voor de nettolijfrente een goederenrechtelijke afscheiding kunnen bewerkstelligen.

Voor het multi-pensioenfonds is dit al toegestaan. Onlangs heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een voorontwerp voor een algemeen pensioenfonds (APF) gepubliceerd,

waarin het nagenoeg alle pensioenfonds wordt toegestaan zich om te vormen tot een APF en om op basis van afspraken tussen sociale partners zelf te bepalen welke risico's werknemers en werkgevers met elkaar willen delen. In dit voorstel wordt het verbod op ringfencing op brede schaal opgeheven. Het is niet duidelijk waarom het dan niet wenselijk of mogelijk zou zijn om in een zeer specifieke situatie een zelfde oplossing te kiezen.

Ringfencing door wetsduiding is wél een maatregel waarmee de pensioenfonds en de Belastingdienst verder worden geholpen. Hiermee wordt de budgettaire derving door kruissubsidiëring effectief voorkomen en hoeft de sector niet over te gaan tot het oprichten van aparte rechtspersonen. Dat is wel zo efficiënt vanuit kosten-oogpunt. De alternatieve oplossing die de staatssecretaris aandraagt, leidt tot een aanzienlijke ingreep in de productafbakening voor pensioenfonds, zoals we hierna zullen zien.

Producteisen pensioenfonds

De hiervoor beschreven maatregelen zijn producteisen die gaan gelden voor het pensioenfonds. Allereerst zal het verplicht worden om de nettolijfrente aan te bieden in de vorm van een zuivere defined contributionregeling zonder rendementsgarantie. Hierbij zijn in de opbouwfase het langlevensrisico en het rendementrisico voor het partnerpensioen volledig voor rekening van de deelnemer. Voor het overlijdensrisico bij partnerpensioenen en voor de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt het risico op kruissubsidiëring geëlimineerd door invoering van verplichte herverzekering. De hiermee samenhangende risico's moeten extern wordt ondergebracht, zo is de gedachte.

Doordat het kabinet niet bereid is het verbod op ringfencing op te heffen, worden pensioenfonds aanzienlijk beperkt in hun productaanbod. Dit lijkt mij unfair, temeer omdat de staatssecretaris het verbod niet wil opheffen, onder andere om oneerlijke concurrentie te voorkomen. Pensioenfonds mogen alleen DC-regelingen aanbieden, waar alle andere uitvoerders straks ook uitkeringsregelingen mogen gaan aanbieden. Wat nu, eerlijke concurrentie? Daarbij is de voorgestelde oplossing ook nog eens schraler dan wat bij de pensioenaanvullingsregelingen was toegestaan.

Vrijwilligheid

Het onderbrengen van de nettolijfrente in de tweede pijler brengt met zich mee dat bij een zui-

7 Kamerstukken II 2013/2014, 33 847, nr. 25.

8 Art. 5.16a, tweede lid (nieuw) Wet IB 2001. De aanbieder moet voldoen aan bij ministeriële regeling te stellen voorwaarden ter voorkoming van vermenging met vermogen ten behoeve van nettolijfrenten.

vere DC-regeling de werkgever verplicht is tot een werkgeversbijdrage van 10% van de premie. Dit zijn voorwaarden die voortvloeien uit de regeling inzake de taakafbakening in de Pensioenwet.⁹ Om het vrijwillige karakter van de regeling te waarborgen, dient de werkgever deze werkgeversbijdrage ook te verstrekken aan werknemers die niet kiezen voor de nettolijfrente. De werknemer dient de premie te voldoen vanuit zijn netto-inkomen, maar de werkgever mag de premie ook rechtstreeks aan de uitvoerder overmaken. Ook een werkgeversbijdrage is toegestaan. Hieraan wordt fiscaal de voorwaarde gesteld dat deze bijdrage ook wordt toegekend aan overige werknemers, die voor het overige in dezelfde omstandigheden verkeren.¹⁰ Net als bij de levensloopregeling wordt hiermee beoogd de vrijwilligheid van de regeling te waarborgen. Als een werknemer niet deelneemt aan de regeling, dient hij niettemin recht te houden op de bijdrage.

In de Pensioenwet zijn verschillende mogelijkheden opgenomen om te voldoen aan de eisen inzake taakafbakening. In dit geval is de 10% werkgeversbijdrage een van de mogelijkheden. Een andere mogelijkheid is dat een werknemer op het moment dat hij gewezen deelnemer wordt, een aanspraak verkrijgt conform de basisregeling. In dat geval is genoemde werkgeversbijdrage niet vereist.¹¹

Gevolg afkoop nettolijfrente

Volgens de novelle zal bij afkoop van de nettolijfrente de vrijstelling in box 3 voor de toekomst vervallen. Naar de mening van de Kamer is dit onvoldoende om te voorkomen dat de nettolijfrente wordt aangewend voor consumptie. Het kabinet stelt nu voor om de vrijstelling die in het verleden, naar achteraf blijkt, ten onrechte is verleend, op forfaitaire wijze te corrigeren. Om de uitvoeringskosten en administratieve lasten te beperken, wordt de inleg voor een periode van maximaal 10 jaar bijgeteld. Het forfaitaire voordeel wordt berekend op basis van de gemiddelde inleg en het aantal jaren waarin het box 3-voordeel is genoten. Voor de gemiddelde inleg wil het kabinet uitgaan van de helft van de waarde van de nettolijfrente op het moment van afkoop. Tijdens de parlementaire behandeling van de richtinggevende brief op 12 mei 2014 is de werking hiervan geïllustreerd aan de hand van een aantal voorbeelden.

De benadering waarvoor het kabinet kiest, is niet onredelijk en lijkt goed uitvoerbaar. Het kabinet heeft het voornemen om de fiscale gevolgen bij afkoop van de nettolijfrente op te nemen in het belastingplan dat op Prinsjesdag 2014 aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

■ VERZAMELWET PENSIOENEN 2014

Naar aanleiding van de richtinggevende brief heeft het kabinet besloten om de maatregelen die wettelijk noodzakelijk zijn om de nettolijfrente uit te voeren in de tweede pijler, te laten meelopen in het wetsvoorstel Verzamelwet pensioenen 2014, dat in behandeling is bij de Tweede Kamer. Op 28 april 2014 is een nota van wijziging bij dit wetsvoorstel ingediend,

waarin een wettelijke basis wordt gelegd voor de uiteindelijke maatregelen.¹² In het wetsvoorstel wordt bepaald dat het oorspronkelijke voorstel dat een nettolijfrente geen pensioen is in de zin van de Pensioenwet, vervalt. Tevens wordt voor de nettolijfrente, wanneer deze wordt uitgevoerd in de tweede pijler, een afkoopverbod opgenomen.

Er worden wettelijke bepalingen ingevoerd, die erin voorzien dat bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld voor de uitvoering van de nettolijfrente door een pensioenfonds. Over de inhoud van deze maatregelen vindt overleg met het pensioenveld plaats. De concept-amvb's zullen te zij-

Het is opvallend dat de nettolijfrente in de derde pijler wel afkoopbaar blijft, maar dat er in de tweede pijler een afkoopverbod van toepassing wordt

ner tijd moeten worden voorgehangen in de Eerste en Tweede Kamer.

Met de indiening van dit wetsvoorstel wordt er inhoudelijk derhalve weinig geregeld. Het is opvallend dat de nettolijfrente in de derde pijler wel afkoopbaar blijft, maar dat er in de tweede pijler een afkoopverbod van toepassing wordt.

■ SCHRIFTELIJK OVERLEG 12 MEI 2014

Op 12 mei 2014 is de richtinggevende brief behandeld in de Tweede Kamer. Naast hetgeen daarover hiervoor al is gezegd, zijn er nog meer interessante kwesties aan de orde gekomen. Zo heeft de PvdA gevraagd waarom het kabinet de nettolijfrente in de tweede pijler niet de benaming 'pensioen' meegeeft. Dit was ook het geval bij de aanvullingsregelingen. Het kabinet geeft aan dat de benaming 'nettolijfrente' niet verhindert dat er voor de toepassing van de Pensioenwet sprake is van pensioen in de tweede pijler. Pensioen is immers alles wat arbeidsvoorwaardelijk tussen werkgever en werknemer wordt overeengekomen. Omdat de fiscale voorwaarden in de tweede en derde pijler gelijk zijn, heeft het kabinet ervoor gekozen om geen aparte terminologie voor de nettolijfrente in de tweede pijler te hanteren. Het staat pensioenfonds echter vrij om in de communicatie richting de deelnemers het product van de nettolijfrente een andere naam te geven. Het is dus toegestaan om het product reglementair als netpensioen aan te merken.

Op zich is de juridische analyse van het kabinet correct. Het blijft echter onduidelijk waarom een product dat als pensioen wordt aangeboden, wettelijk niet de term 'pensioen' meekrijgt. Het wordt voor pensioenfonds lastiger om uit te leggen dat iets dat wettelijk lijfrente heet, naar zijn aard gezien pensi-

oen is. Een arbeidsongeschiktheidsregeling wordt in de Pensioenwet arbeidsongeschiktheidspensioen genoemd, en als hetzelfde product in de derde pijler wordt aangeboden, heet het arbeidsongeschiktheidslifrente. Niet valt in te zien waarom dit niet ook voor de nettolijfrente kan gelden.

Verder is het kabinet voornemens voor de fiscale ruimte van de nettolijfrente zowel in de tweede als in de derde pijler dezelfde premiestaffel te laten gelden. In de derde pijler is de premieruimte voor de nettolijfrente leeftijdsafhankelijk; dit wijkt dus af van de gewone lijfrentevariant. Daarbij wil het kabinet de staffel baseren op de meest ruime 4%-staffel (staffel 4). Hoewel dit niet wordt gezegd in de desbetreffende passage, zal de staffel nog wel worden gecorrigeerd met een nettofactor van 0,48. De 4%-staffel is ook meteen de enige die zal worden toegestaan. De 3%-staffel en de staffel op basis van kostprijs middelloon worden niet toegestaan, omdat hiervoor een uitkeringsbegrenzing geldt. Een dergelijke begrenzing is niet toegestaan in de derde pijler, en zou daardoor leiden tot een verschil in premie-inleg tussen de tweede- en derde pijlervariant. Dit acht het kabinet niet aanvaardbaar.

Omdat de 4%-staffel verplicht wordt voorgeschreven, staat eigenlijk al bij voorbaat vast dat de gewenste opbouw niet gerealiseerd gaat worden. De AFM heeft onlangs nog aangegeven dat het gebruik van de 4%-staffel bij de huidige lage rendementsverwachtingen ongewenst is. Eveneens onwenselijk acht ze dat er fiscaal beperkende voorwaarden worden gesteld aan het gebruik van een 3%-staffel, zoals de hiervoor genoemde uitkeringsbegrenzing. Ik ben het met deze constatering van harte eens. Het wordt hoog tijd dat, nu het gebruik van de beschikbare premieregeling steeds meer toeneemt, er fiscaal geen discriminerende bepalingen gelden voor het gebruik van bijvoorbeeld de 3%-staffel. Dan kan er ook voor de nettolijfrente worden afgestapt van het voorschrijven van onrealistisch lage premiestaffels.

■ CONCLUSIE

De Tweede Kamer heeft het bij het kabinet voor elkaar gekregen dat de nettolijfrente ook in de tweede pijler kan worden aangeboden. Dat is een belangrijk winst-

op medische keuringen. In de pensioensfeer zal bovendien een afkoopverbod van toepassing worden. In veel andere opzichten zijn er evenwel grote parallellen tussen het tweede- en het derde pijlerproduct. Het gaat in beide situaties om een vrijwillig spaarproduct, met een vrijstelling in box 3 en een fiscale vrijstelling voor de uitkeringen. In beide pijlers kan een nabestaandenvoorziening en een premievrijstelling voor arbeidsongeschiktheid worden meeverzekerd. Het gaat derhalve om volwaardige oudedagsvoorzieningen, met als enige bijzonderheid dat er wordt gespaard vanuit het netto-inkomen.

Het kabinet heeft op 28 maart 2014 de contouren geschetst van de voorwaarden die gaan gelden bij een uitvoering als pensioen. Ze hebben vooral het waarborgen van de fiscale hygiëne tot doel. Op zichzelf genomen is het begrijpelijk dat de Belastingdienst bezorgd is over het risico van vermenging van belaste en onbelaste geldstromen. Het is echter wel opmerkelijk dat hiervoor een wettelijke regeling wordt gekozen, terwijl de uitvoerders zelf al in staat zijn gebleken en er een belang bij hebben om dit naar de deelnemers toe zorgvuldig te regelen. Een eenvoudige handreiking of beleidspublicatie lijkt meer op zijn plaats, in combinatie met goede controle door de Belastingdienst.

Zorgwekkender is de situatie voor pensioenfondsen. Vanwege het verbod op ringfencing worden ze geconfronteerd met aanvullende eisen ter beperking van het risico van kruissubsidiëring. Zo dreigt een pensioenfonds te worden beperkt tot uitvoering van premieovereenkomsten en wordt er ook overwogen om verplichte herverzekering van risico's in te voeren als het gaat om de nettolijfrente. Volgens de staatssecretaris is dit onvermijdelijk vanwege de bindende afspraken over de taakafbakening. Voor het algemeen pensioenfonds wordt het verbod op ringfencing echter wel opgeheven.

De voorgestelde maatregelen moeten nog allemaal worden besproken met het pensioenveld. Het is derhalve nog niet te laat. Hopelijk resulteren de gesprekken in maatregelen die proportioneel en uitvoerbaar zijn en die voor alle uitvoerders leiden tot gelijke kansen als het gaat om de nettolijfrente. ●

Het blijft onduidelijk waarom een product dat als pensioen wordt aangeboden, wettelijk niet de term 'pensioen' meekrijgt

punt, want hierdoor krijgen werkgevers en werknemers ruimere keuzemogelijkheden als het gaat om de uitvoering van de nettolijfrente. Er zijn en blijven belangrijke verschillen tussen een nettolijfrente als pensioen en een nettolijfrente die in de derde pijler wordt uitgevoerd. In de tweede pijler is de bescherming van de Pensioenwet van toepassing en is er een verbod

9 Art. 118 t/m art. 120 PW.

10 Art. 5.16c, lid 1, letter d Wet IB 2001.

11 Vergelijk art. 120 PW, Lutjens c.s., p. 9.

12 Kamerstukken 2013-2014, 33 863, nr. 8.